

PROF. KSAWERY ROWIŃSKI – RADIOLOG I PIONIER TOMOGRAFII W POLSCE

Tytuł doktora *honoris causa* Akademii Medycznej w Poznaniu nadany na wniosek Rady Wydziału Lekarskiego w 1969 r.

Urodził się 17 listopada 1904 r. w majątku Gola pow. Śrem w rodzinie Wacława, administratora tego majątku, i Gilmy z domu Zeiss. Początkowe nauki pobierał w szkołach w Gostyniu, Karczewie i Poznaniu, włączając się w działalność Towarzystwa Tomasza Zana i Towarzystwa Czytelń Ludowych. W 1922 r. ukończył Gimnazjum św. Marii Magdaleny w Poznaniu i rozpoczął studia na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Poznańskiego. Podczas studiów działał m.in. w Akademickim Kole Harcerskim, Bratniej Pomocy i Kole Medyków oraz pracował w szpitalach poznańskich. W 1928 r. otrzymał stopień doktora wszech nauk lekarskich, a w następnym roku rozpoczął asystenturę w kierowanej przez prof. Karola Mayera Katedrze Radiologii Uniwersytetu Poznańskiego, jednocześnie pracując w Pogotowiu Ratunkowym, Ubezpieczalni Społecznej i jako lekarz szkolny. Na własny koszt odbył staże w zakresie rentgenodiagnostyki i rentgenoterapii w Zentral-Röntgeninstitut w Allgemeines Krankenhaus w Wiedniu u G. Holzknichta.

W 1933 objął stanowisko kierownika Zakładu Radiologicznego Związkowego p.n. «Rentgen» w Warszawie, a także został wolontariuszem, potem asystentem, na oddziale chorób wewnętrznych Szpitala Św. Łazarza w Warszawie. Tam organizował i prowadził kursy dla lekarzy z zakresu radiologii układu krążenia. Był też lekarzem szkolnym w Liceum Francuskim. W czasie okupacji niemieckiej od 1940 r. zastępował ordynatora oddziału. Podczas powstania warszawskiego uciekł z grupy osób ewakuowanych i Jaktorowa koło Grodziska i pracował tam w przychodni Rady Głównej Opiekuńczej.

Po wojnie zamieszkał w Łodzi i jako lekarz rentgenolog podjął tam pracę w Ubezpieczalni Społecznej. Latem 1945 r. został skierowany przez ministra zdrowia do powstającej wtedy Akademii Medycznej w Gdańsku. Tam objął zorganizowany przez siebie Zakład Radiologii. W 1947 r. został zastępcą profesora, rok później profesorem nadzwyczajnym, a w 1962 r. profesorem zwyczajnym.

W 1948 r. wstąpił do Polskiej Partii Robotniczej, która w grudniu tego roku została przekształcona w Polską Zjednoczoną Partię Robotniczą. W latach 1948-1949 był prodziekanem, a w 1949 r. prorektorem Akademii Medycznej w Gdańsku. W latach 1950-1960 był dyrektorem Departamentu Szkolnictwa i Nauki w Ministerstwie Zdrowia. Dzięki niemu w 1951 r. w warszawskiej Akademii Medycznej utworzona została Katedra i Zakład Radiologii Pediatrycznej, którą kierował do 1975 r. Zorganizował też pierwszą w Polsce Szkołę Asystentek Technicznych i Ośrodek Szkolenia Techników Elektromedycznych.

Od 1952 r. zajmował się historią medycyny i był członkiem Komisji Historii Nauk Medycznych przy Ministrze Zdrowia. Rok później został powołany do Komitetu Historii Nauki Wydziału Nauk Społecznych PAN. W r. 1963 związał się z Zakładem (potem Instytutem) Historii Nauki i Techniki PAN, w którym pozostawał przewodniczącym Zespołu Historii Nauk Medycznych (1966–1977) i członkiem Rady Naukowej (1966–1980). Był też członkiem Komitetu Redakcyjnego „Kwartalnika Historii Nauki i Techniki” oraz współredaktorem „Organonu”.

Uczestniczył w wielu zagranicznych zjazdach naukowych. Opublikował około 200 prac, z których jedna piąta dotyczyła radiologii, a pozostałe organizacji wyższego szkolnictwa

medycznego, programów nauczania w akademiach medycznych, etyki lekarskiej i historii medycyny. Zajmował się głównie rentgenodiagnostyką serca i naczyń krwionośnych. Popularyzował metodę rentgenokimografii, wprowadził rentgenodiagnostykę czynnościową. Był pionierem tomografii w Polsce.

Był członkiem Rady Naukowej przy Ministrze Zdrowia (1950–1974) i jej przewodniczącym (1955–1957). W Radzie Głównej Szkolnictwa Wyższego był najpierw sekretarzem (1953–1954), a potem przewodniczącym Sekcji Medycznej i członkiem Prezydium Rady Głównej. Należał do komitetów redakcyjnych: „Polskiego Przeglądu Radiologicznego”, „Życia Szkoły Wyższej”, „Postępów Wiedzy Medycznej” i „Archiwum Historii Medycyny”. Po odejściu z Ministerstwa Zdrowia był zastępcą sekretarza (1960–1964) i sekretarzem (1964–1969) Wydziału Nauk Medycznych PAN. Był m.in.: członkiem korespondentem PAN (1963), rzeczywistym (1969), członkiem Prezydium PAN (1963–1974), członkiem Komitetu Nauk Medycznych PAN, członkiem współzałożycielem Gdańskiego Towarzystwa Lekarskiego (1946), członkiem honorowym Polskiego Towarzystwa Lekarskiego (1956), współzałożycielem (1957) i członkiem honorowym (1974) Polskiego Towarzystwa Historii Medycyny, członkiem Zarządu i członkiem honorowym (1974) Polskiego Lekarskiego Towarzystwa Radiologicznego oraz założycielem i przewodniczącym Sekcji Radiologii Pediatricznej tegoż Towarzystwa od czasu jej powstania w r. 1970, członkiem Poznańskiego Tow. Przyjaciół Nauk (1969), ponadto wieloletnim rzeczoznawcą w zakresie kształcenia kadr medycznych i paramedycznych w Komisji Ekspertów Światowej Organizacji Zdrowia (1955–1975), współzałożycielem (1964), członkiem Zarządu Głównego, prezydentem (1968–9) i członkiem honorowym (1973) Europejskiego Tow. Radiologii Pediatricznej oraz członkiem zagranicznym Akademii Nauk Medycznych ZSRR (1970).

Miał wiele odznaczeń, m.in. Krzyż Komandorski Orderu Odrodzenia Polski i Order Sztandaru Pracy I kl. (1968). W 1969 r. otrzymał tytuł doktora *honoris causa* Akademii Medycznej w Poznaniu, a okolicznościowe przemówienie wygłosił prof. Olech Szczepski, ówczesny dziekan Wydziału Lekarskiego.

Był trzykrotnie żonaty: z Izabelą z domu Klinge, nauczycielką matematyki, po rozwodzie z Martą z Krzemińskich, laborantką rentgenowską, a następnie z Henryką z Getterów, urzędniczką. Z pierwszego małżeństwa miał córkę Ewę (fyzjoterapeutkę), Wojciecha (chirurga) i Katarzynę (neurologa). Z drugiego małżeństwa miał córkę Roksanę, romanistkę, i syna Olgierda, lekarza radiologa.

Po kolejnym zawale zmarł 16 czerwca 1983 w Warszawie i został pochowany na cmentarzu Powązkowskim Komunalnym.

Piśmiennictwo:

1. Ostrowska T., Prof. Ksawery Rowiński (1904-1983) i jego działalność naukowa, „Arch. Hist. Med.” 1984, nr 3, s. 327-348.
2. Tejże, Rowiński Ksawery, [w:] Polski Słownik Biograficzny, t. XXII, red. E. Rostworowski, Wrocław 1989-1991.